

A FORDÍTÁS BÖLCSESSÉGE

Találkozások: Hamvas és Babić

J A R A R I B N I K A R

Fordítunk. Szüntelenül fordítunk, és fordításokat hallgatunk. Gyermekekünkkel kiskorában a legalapvetőbbeket is személyes nyelvére fordítva közöljük, gyakran ismételve egyes hangokat, s gyermeki találmányokat használunk az egyes gyermek számára fontos élettörténések megjelölésére, s tudjuk, hogy mindenkihez alkalmazkodnunk kell, nemcsak a gyermekhez, hanem a szeretett személyhez, szüleinkhez, nagyszüleinkhez, jó barátainkhoz, hangokat, megjelöléseket, tónust, intonációt keresve a könnyebb, illetve teljes megértés érdekében.

Szerte a világon fordítunk, hazairól idegen nyelvre, idegen nyelvről hazaira, annak tudatában, hogy a lényegét megcsonkítottuk, tudva, hogy a szilvaszemek hamvasságát durván eltüntettük. A leghűbb fordítás is híján van az eredeti nyelvi lélek hangszínének és intonációjának. Anya és gyermeke kapcsolata, az anya nyelvének a gyermek nyelvére való fordítás képességétől függ . . . A nemzetek közti megértés, közös fejlődésük, az elméleti gazdagodás s bölcsességbeli gyarapodás nem létezhet fordítás nélkül.

A legszámottevőbb károsodást épp szenzibilitásunkat kifejező szövegek szenvedik.

Minden vallás hordoz egy vágyat, tehát egy arra irányuló kísérletet is, hogy a vég nélküli isteni kreativitás nyelvét egyszerű, korlátozott emberi lény nyelvére fordítsa le.

Úgy gondolom, eddig még senkinek sem sikerült érthető nyelvre fordítania az Embert.

Tudta ezt Hamvas Béla, a könyvtárában évekig bújva a legrégebb s legújabb bölcsék sorait, a tudósokét, művészekét, s a szíve fájt, mert mindvégig azon tündődött: vajon ki érthette őket? Amíg éltek, s azután? S ma? S hitvévé téve

azt, hogy léteznek, akik hajlamosak másfajta bölcsességhez s szenzibilitáshoz alkalmazkodni, szorgos méh módjára kezdte egybegyűjteni a legtehetségesebbek s a legokosabbak tömör kijelentéseit. Önmaga s mások előnyére fordított számos eredeti nyelvből. Így ajánlotta fel nekünk Antologia Humanáját, amelyet, mint más Hamvas-műveket is, Sava Babić ültetett át szerbre kifinomult éleselméjűségével s kitartó, türelmes munkával. A bölcsesség ötezer éve. Az ember lényegbehatolási képességének skálája, mértéke, mellyel fátylanként, rétegenként hántja le a finomabb s durvább függönyöket, amelyek a Lét Titkát fedik.

Hogy az ember kozmikus lény, ahogyan ma már a tudósok s papok egyaránt állítják, Hamvas Béla Antológiájában tisztán látható, Hermes Trismegistostól kezdve Cioranig. Benne idézetek szerepelnek a Montagne-ból, a Bhagavad Gitából, Plotintól, Eckhart mestertől, Erazmustól, Rousseau-tól, sőt Romain Rolland-tól is, akiről sokan meglepedeztek; s természetesen Dosztojevszkij és Shakespeare is képviseltettek a Föld sok más jeles alkotójával egyetemben.

Valóban, Hamvas ezt írja valahol: Amikor eszembe jut, hogy egy Tolsztoj is létezett, máris megkönnyebbülök. Mi is ezt érezzük Hamvas Antológiáját olvasva.

Sok fordítás lesz kiállításunkon. Ha önök is megtisztelik jelenlétükkel, kukkantsanak e fordítás fordításába.

KUBÁT Gábor fordítása